

MARIO MEUNIER

Apollonios din Tyana

**Viața, practicile ascetice și învățăturile
filozofice ale unui mare vindecător de la
începuturile erei creștine**

Traducere din limba franceză:
ILIE ILIESCU

EDITURA HERALD
București

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE	7
CAPITOLUL I	
APOLLONIOS LA TYANA, ANTIOHIA ȘI BABILON	21
CAPITOLUL II	
ÎN DRUM SPRE INDIA. ȘEDEREA LA TAXILA	57
CAPITOLUL III	
CĂLĂTORIA ÎN INDIA ȘI ÎNTÂLNIREA CU ÎNȚELEPȚII	75
CAPITOLUL IV	
APOLLONIOS ÎN IONIA, ÎN GRECIA ȘI LA ROMA	93
CAPITOLUL V	
APOLLONIOS ÎN SPANIA.	
ÎNTOARCEREA ÎN GRECIA ȘI CĂLĂTORIA ÎN EGIPT	141
CAPITOLUL VI	
APOLLONIOS ÎN ETIOPIA ȘI ÎN ASIA MICĂ	177
CAPITOLUL VII	
APOLLONIOS ÎN IONIA, ÎN ITALIA ȘI LA ROMA	209
CAPITOLUL VIII	
ȘEDEREA LA ROMA ȘI ÎN GRECIA.	
MOARTEA LUI APOLLONIOS	233
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	265

CUVÂNT-ÎNAINTE

Istoria vieții, a călătoriilor și a miracolelor lui Apollonios din Tyana¹ ne este cunoscută mai ales din povestirea în opt cărți, pe care ne-a lăsat-o Filostrat. Născut la Lemnos, acest biograf a trăit până la mijlocul secolului al III-lea d.Hr. El a început prin a preda retorica la Atena; a venit apoi la Roma, unde calitățile sale de povestitor, de om de lume și de scriitor i-au permis să facă parte din cercul de literați, medici și savanți pe care împărăteasa Iulia Domna, fiica siriană a unui preot al Soarelui și cea de-a două soție a lui Septimiu Sever, l-a format în jurul ei².

La începutul cărții *Viața lui Apollonios*, Filostrat ne face cunoscut faptul că a scris biografia înțeleptului din Tyana la dorința exprimată de strălucitoarea și frumoasa lui protectoare: „Credinciosul însoțitor și discipol al lui Apollonios, Damis ninivitul, scrisese despre călătoriile maestrului său și consemnase de asemenea gândurile,

¹ În *Sumarul bibliografic* pe care l-am adăugat la sfârșitul acestui volum, se află și lista lucrărilor pe care le-am consultat pentru a scrie acest Cuvânt-înainte. În ceea ce privește *Viața lui Apollonios din Tyana*, am făcut apel mai ales la lucrările lui Filostrat, raportându-ne tot timpul la textul din limba greacă, ajutându-ne, de asemenea, și de excelenta traducere a lui Chassang. Am folosit atât *Scrisorile* lui Apollonios care ni s-au părut mai interesante, cât și frumosul fragment din cartea sa *Despre Sacrificii*, pe care Eusebiu ni l-a păstrat în lucrarea sa *Pregătirea Evanghelică* (IV, 13).

² Despre anturajul Iuliei Domna, a se vedea, potrivit lui Jean Réville, *La religion à Rome sous les Sévères* pp. 190–209; Pierre de Sabriolle, *La réaction païenne*, pp. 177–179; Ernest Renan, *Marc Aureliu* pp. 494–496.

discursurile și prezicerile acestuia. Aceste memorii, care rămăseseră inedite, au fost aduse la cunoștința împărătesei Iulia de un prieten al lui Damis. Cum eu făceam parte din cercul acestei prințese care iubea și proteja tot ce ținea de literatură, aceasta mi-a cerut să refac lucrarea lui Damis, acordând mai multă grijă stilului. Lucrarea ninivitului, deși clară și inteligibilă, era totuși lipsită de o oarecare finețe¹.

În afară de memoriile lui Damis, Filostrate ne spune că a mai consultat cartea pe care un oarecare Maxim o scrisese despre șederea lui Apollonios în orașul Aigai, *Testamentul, Scrisorile* și diferite *Tratate* ale lui Apollonios însuși. El nu s-a oprit aici, considerând că nu este îndeajuns să se rezume doar la cele patru părți pe care Meragenius² le scrisese despre înțeleptul din Tyana. De asemenea, după cum chiar el mărturisește³, a ținut seama de toate minunatele povestiri pe care le-a putut aduna, urmând traseul taumaturgului din Tyana, în orașele în care se oprise din lungă lui călătorie de o viață.

În ciuda impresionantelor enumerări a documentelor și a surselor la care a apelat Filostrate, nu se poate ca un cititor mai avizat, citind lucrarea acestuia, să nu se întrebe dacă *Viața lui Apollonios* este un roman fantezist sau o relatare istorică. Este, în același timp, și una, și alta, căci, pentru a satisface exigențele religioase și politice ale timpului, viața unui înțelept sau a unui sfânt era, pe vremea aceea, mai mult sau mai puțin romanțată.

Or, așa cum scrie Jean Réville,⁴ „este incontestabil că a existat un filozof pitagorician, numit Apollonios, în

¹ Filostrate, *Viața lui Apollonios* (I, 3).

² Despre Meragenius, vezi Origene, *Contre Celse* (VI, 41).

³ Filostrate, *op. cit.*, VIII, 31.

⁴ Jean Réville, *op. cit.*, pp. 212–213.

primul secol al erei noastre, că acest filozof s-a născut la Tyana în Cappadocia și că el a impresionat profund mulțimile prin felul lui de viață, prin faptele sale minunate și prin învățăturile religioase expuse atât la un nivel elevat, cât și pe înțelesul tuturor. Tradiția este formală în această privință: nicio istorie nu este posibilă dacă nu i se recunoaște o bază oarecare. Acest filozof a călătorit, probabil, în Orient și, poate, în India. El a scris câteva lucrări, printre care o *Viață a lui Pitagora*, un tratat despre sacrificii și un altul *Despre previziunile astrologice*, *Epistole*, dar și un *Testament*. S-a consacrat misiunii de evanghelizare a contemporanilor lui și s-a expus hărțuielii lui Domițian. Iată, se pare, tot atâtea fapte pozitive pe care critica cea mai exigentă le poate admite ca reale”.

Aceasta este, se crede, canavaua pe care Filostrat și-a expus toate florile imaginației de sofist, și-a dezvoltat toate calitățile unui spirit elevat, aspirând să fie pe placul sufletului mistic al unei împărătese, și a conturat o broderie cu o mulțime de tablouri minunate, de scene taumaturgice, de animale fantastice și de peisaje de un exotism mai mult sau mai puțin arbitrar. Apollonios al lui Filostrat, idealizat și transfigurat, nu este, așadar, adevăratul Apollonios. Dar se acceptă ideea că acest autor, el însuși un înțelept, a trebuit să se adapteze, prin caracterul său, liniilor portretului pe care ni l-a trasat biograful său¹.

¹ „Apollonios, prezentat de Filostrat, afirmă Jean Réville, (*op. cit.*, p. 277), este un personaj istoric, idealizat într-o asemenea măsură, încât, între modelul primitiv și eroul care ne este înfățișat de către sofist este tot atâta asemănare ca între o schiță abia conturată și un tablou finisat până în cele mai mici detalii. Este, la drept vorbind, o creație a sofistului, în care strălucitul sincretist a personificat idealul religios și moral din care se inspirau spiritele evolute de la curtea Severilor.” Apollonios al lui Filostrat, scrie, la rândul său, Eugène de Faye în *Origene – sa vie, son oeuvre, sa pensée*, vol. II, p. 207, „reprezintă filozoful perfect, așa cum îl

Potrivit gustului epocii și perfect adaptată acestei nevoi de inițiere tainică și de extaz religios moralizator, care captiva mulțimile acelor timpuri, *Viața lui Apollonios* pare să fi fost compusă pentru a sădi în omul predispus la o asemenea alegere o cucernicie fierbinte, un ascetism aspru, rarele daruri ale clarviziunii, ale vindecării și prezicerii, idealul, de atunci, al unui pitagorician. Filostrat, într-adevăr, îl prezenta pe înțeleptul din Tyana ca pe moștenitorul doctrinei, al regulilor de viață și al științei taumaturgice și mistice ale divinului Pitagora.

Însă, reînviată, preamărită și aureolată de către neopitagoricieni, îndepărtata figură a întemeietorului sectei lor era prezentată într-o strălucire nouă, își impunea prestigiul și își lăsa amprenta în toate sufletele care doreau reforma. Acești noi discipoli ai înțeleptului din Samos pretindeau deci, având un oarecare temei, că sunt continuatorii spiritului care animase cândva sufletul maestrului lor și al primilor lui adepți.

Pe bună dreptate, credem că John Burnet¹ a putut să scrie: „Apollonios din Tyana era pe deplin îndreptățit să se considere moștenitorul spiritual al lui Pitagora, căci teurgia și taumaturgia școlilor grecești posterioare nu au

visau cei mai mulți dintre contemporanii lui Origene. El este, rând pe rând, îndrumător de conștiință, ca Seneca, educator ca Epictet, predicator și orator popular în genul lui Dion din Prusa, ascet și mistic cum a fost, se pare, într-adevăr, Apollonios”. Ernest Renan, care nu acorda nicio importanță filozofiei din acele timpuri, consideră „insipid” romanul lui Filostrat și îl tratează pe Apollonios ca pe un „sărman mag”. Vezi E. Renan, *L'église chrétienne*, p. 427 și *Les Évangiles*, p. 408. Albert Réville, dimpotrivă, în *Le Christ païen du troisième siècle* (*Revue des Deux Mondes* t.59, 1865, p. 621), îl găsește „interesant și amuzant cum puține sunt romanele moderne”.

¹ John Burnet, *L'aurore de la philosophie grecque*, tradusă de Auguste Reymond (p. 91). A se vedea, de asemenea, Léon Robin, *La pensée grecque*, pp. 58, 438.

fost decât fructul seminței aruncate în pământ de generația de dinaintea războaielor persane”.

După exemplul lui Pitagora, Apollonios a întreprins multe și istovitoare călătorii pentru a deveni „înțeleptul tuturor înțelepciunilor”. Totuși, sincretismul religios, atât de răspândit în perioada în care a trăit Filostrat, impunea, de asemenea, ca omul cucernic să fie credinciosul tuturor cultelor, adoratorul luminat al tuturor zeilor din lume și inițiatul în toate secretele Misteriilor. India, în acele timpuri, la fel ca și Egiptul, a atras spiritele epocii, iar acest lucru ne-a fost confirmat de faptul că Plotin¹, entuziasmat de elogiile pe care maestrul său, Ammonius Saccas, le aducea atât de des brahmanilor din India, nu a întârziat să încerce a se apropia de aceștia, fără succes însă, și să-l urmeze pe împăratul Gordien în expediția împotriva perșilor. Celsus, în lucrarea sa *Discurs adevărat*, scria: „Toate națiunile cele mai venerabile prin antichitatea lor se pun de acord asupra dogmelor fundamentale. Egiptenii, asirienii, caldeenii, hindușii, odrișii, perșii, samotracenii și grecii au tradiții foarte asemănătoare. La aceste popoare, nicidecum în altă parte, trebuie să căutăm izvorul adevăratei înțelepciuni care s-a despărțit apoi în mii de pâraie distincte. Înțelepții lor, legislatorii lor, Limus, Orfeu, Zoroastru și alții sunt adevărații fondatori și interpreți ai acestor tradiții și stăpâni ai întregii culturi”.

Pitagoricianul Numenius din Apomeea, precursor direct al școlii lui Plotin definea astfel metoda sa de unire și contopire a filozofiei cu religiile timpului său: „Trebuie să-l combinăm pe Pitagora cu Platon, să le adăugăm misterele și credințele popoarelor, dar mai ales doctrinele

¹ Porfir, *Vie de Plotin*, 3.

brahmanilor, ale evreilor, ale magilor și ale egiptenilor”¹.

Cu toate neajunsurile sale, romanul filozofic sau, pentru a fi mai aproape de adevăr, viața romanțată a lui Apollonios din Tyana pe care a scris-o Filostrat, aruncă așadar o puternică lumină asupra obiceiurilor, ideilor și credințelor unui secol interesant²; ea constituie un document de o deosebită importanță referitor la idealizarea înțeleptului și sfântului, la începutul celui de-al treilea secol al erei noastre, de către sufletele și cercurile care așteptau mântuirea de la un păgânism purificat, de la o regenerare spirituală a tradițiilor pitagorice și de la o înțelegere mai filozofică și mai sănătoasă a doctrinelor, miturilor și ritualurilor religiilor din trecut.

„Ridicând un monument literar înțeleptului Apollonios, scrie Jean Réville³, Iulia Domna și Filostrat au vrut să prezinte societății păgâne un ideal religios și nu doar un ideal abstract, ci un ideal împlinit, întrupat în persoana unui om divin⁴.

¹ Citat din Eusebiu, *Préparation évangélique*, IX, 7 și 8.

² „Înseamnă că nu cunoști bine, scrie Jean Réville în *op. cit.*, pp. 211–212, nici epoca în care a fost scrisă *Viața lui Apollonios*, nici omul care este autorul lucrării, ca să-ți imaginezi că el s-ar fi preocupat să expună din nou o istorie reală. Secolul care a inspirat operele gnosticilor creștini sau ale filozofilor neoplatonicieni, societatea în care înflorea pseudo-tradițiile neopitagoricienilor și istoria alegorică a Misteriilor, [acestea] dădeau cu atât mai multă valoare unei istorii cu cât ea se îndepărta de realitatea vulgară, pentru a servi numai ca ilustrare a unei idei. Și sofistul, îndrăgostit de limbajul ales, considera istoria cu atât mai adevărată cu cât aceasta era mai conformă cu ideile sale și mai potrivită, prin minunățiile ei, ca să-i servească drept suport oratoric.”

³ Jean Réville, *op. cit.*, p. 231.

⁴ Pentru Pierre de Labriolle, până la Filostrat, acest „om divin” părea mai degrabă să facă parte din categoria vrăjitorilor și magicienilor. Înzestrat cu calitățile unui *vraci* foarte iscusit, scrie el în lucrarea *Réaction païenne* (p. 177), inițiat în toate incantațiile misterioase, capabil, de ase-

CAPITOLUL I

POLLONIOS LA TYANA, ANTIOHIA ȘI BABILON

Vocea care, la apusul lumii antice, trebuia să anunțe pe marea îndoliață moartea marelui Pan, nu întârzie să se facă auzită atunci când se naștea la Tyana, oraș grecesc din Cappadocia, un copil a cărui întreagă viață urma să merite gloria cu care urma să fie încununată, pentru a fi considerată drept șederea unui zeu printre oameni.

Apollonios din Tyana, într-adevăr, s-a născut în anii de la începutul primului secol al erei noastre. Moștenitor al unei ilustre familii și descendent al vechilor întemeietori ai Tyanei, tatăl său era, se zice, cetățeanul cel mai bogat și mai respectat din acest oraș prosper. Mama sa îl purta deja în ființa ei, când a văzut un zeu apărându-i în vis. Fără să se piardă cu firea, ea a putut să întrevadă, în această apariție, prilejul binecuvântat de a se lămuri asupra destinului hărăzit fructului așteptării sale.

- Pe cine trebuie să nasc? l-a întrebat ea pe zeu.
- Pe mine, i-a răspuns viziunea.
- Așadar, cine ești tu?
- Eu sunt Proteu, bătrânul mării!

Noul Proteu, Apollonios din Tyana, trebuia să fie tot atât de abil ca și acest zeu din Egipt pentru a pătrunde secretele pe care le ține ascuns viitorul, pentru a trece, fără să se piardă, prin torentul formelor și să iasă nevătămat din strânsoarea mâinilor care nu mai voiau să-i dea drumul. Mama sa l-a adus pe lume sub semnul prevestitor al începutului unor evenimente minunate în care copilul

urma să-și croiască drumul prin viață. Cum ceasul nașterii se apropia, ea a ieșit din casă și a început să culeagă flori de pe marginea drumului, îndreptându-se spre o pajiște asemănătoare cu cea care-i apăruse în vis.

Acolo, în timp ce însoțitoarele împleteau ghirlande și făceau buchete din florile culese, ea s-a întins pe iarbă și a adormit, cufundată într-un somn binefăcător. În jurul ei s-au adunat atunci mai multe lebede care viețuiau acolo. Ele alcătuiau un cor din sunetele pe care le scoteau bățile aripilor lor, sunete care, amestecate cu suflarea zefirului ce adia blând, acompaniau acordurile melodioase ale unui cântec ce saluta, în sacra insulă Delos, epifania divinului Apollo. Trezită de mângâierea sonoră a acestui concert, ea s-a ridicat atât de repede și a născut ușor, fără durere, copilul pe care-l purtase în pânțe. Se zice că abia își deschisese ochii nou-născutul, că până și cerul părea că dorește să-i vestească nașterea. Din cerul senin, fără niciun nor, un trăsnet a lovit pământul aproape de copil, dar fără să-i facă vreun rău, și se întoarse pierind în înălțimile de unde venise.

Încă de la o vârstă fragedă, Apollonios s-a remarcat prin darurile și talentele care l-au făcut să fie socotit de contemporanii lui un geniu mijlocitor între zei și oameni. Prodigioasa memorie cu care era înzestrat îi secula de minune ardoarea pentru studiu și curiozitatea permanent vie a inteligenței sale. Frumos ca un zeu tânăr, el adăuga irezistibilei seducții a trăsăturilor sale grația unui limbaj pe care îl foloseau spiritele elevate ale Atenei. Avea 14 ani atunci când tatăl său l-a dus ca să-și desăvârșească studiile la Tarsos, în Cilicia, și l-a lăsat în grija unui celebru retor, Euthydemos fenicianul.

Atent și ascultător, Apollonios învăța temeinic lecțiile acestui maestru. Dar moravurile locuitorilor acestui oraș, preocupați de lux și de gustul unei voluptăți fără măsură,

constituiau un obstacol pentru reculegere și concentrare. Capricioși și batjocoritori, insolenți și frivoli, ei țineau mai mult la podoabe decât atenienii la înțelepciune; voit nepăsători și ușuratici, ei își petreceau tot timpul trândăvind și respirând pe malurile râului Cydnus îmbătătorul miros pe care îl răspândeau în jur apele sale renumite prin prospețimea și limpezimea lor. Simțindu-se rău într-un mediu în care nu i se potrivea deloc, Apollonios, a cărui adolescență era marcată de riguroasa asprime a moravurilor, de înțelepciunea gravă prin care uimitoarea sa personalitate se distingea în mod clar, i-a scris tatălui, rugându-l să-l trimită în altă parte ca să-și continue studiile.

De îndată ce a căpătat încuviințarea tatălui său, s-a dus în orașul Aigai, vecin cu Tyana. Acolo, într-o atmosferă calmă, pașnică, potrivită unei activități spirituale, Catedrele ocupate de reprezentanții tuturor școlilor filozofice grecești ofereau posibilitatea de inițiere în toate aceste doctrine filozofice și de a trece, rând pe rând, de la Aristotel la Platon, de la Epicur la Crisip. Ca un ucenic plin de zel, Apollonios frecventa cursurile care perpetuau gândirea fiecărui conducător de școală filozofică și, fără să negligeze audierea cursurilor pe care le țineau partizanii filozofiei lui Epicur, el medita pe rând asupra lui Platon, Aristotel și Zenon. Totuși, o pornire tainică îl îndemna să se aplece cu mai multă plăcere asupra învățăturilor divinului Pitagora.

Catedra de filozofie pitagoreică era ocupată atunci de un anume Euxene din Heracleea, un maestru cam nepotrivit, care nu se conducea în viață după preceptele învățăturii pe care o predă. El trăia ca un epicurian, în moliciune, mânca bucate alese și era adeptul plăcerii simțurilor. Și totuși, acestui pedagog de moravuri mai puțin laudabile îi datorează Apollonios entuziasmul gândirii care prindea contur în el și bucuria de a se apropia de adevăr. Toate

acestea l-au determinat să ducă, de atunci înainte, o viață pură, conform preceptelor lui Pitagora. La 16 ani, înainte de a se angaja să meargă singur pe drumul pe care Euxene i l-a dezvăluit, acest nou adept, generos atât prin natură, cât și prin educație, a dorit să-și arate recunoștința față de maestrul său. El a cerut și a căpătat dreptul de a dispune de o casă la țară, care aparținea tatălui său. Situată în împrejurimile orașului, această locuință era înconjurată de un parc mare în care apele izvoarelor întrețineau sub arbori o prospețime delicată.

Prezentându-se în fața lui Euxene, Apollonios îi spuse:

– Maestre, iată că am pentru tine un loc încântător în care îți vei putea trăi viața după cum dorești. Acceptă acest dar și trăiește în liniște. În ce mă privește, eu am ales să trăiesc și să mor potrivit preceptelor pitagoreice. Nu vreau să mai amân această hotărâre, și chiar de astăzi mă voi conforma, fără rezerve, regulilor de viață pe care le-a recomandat Pitagora.

– Și ce vei face, i-a răspuns Euxene, înainte de a apuca pe această cale?

– Ceea ce fac și medicii pentru a preveni și vindeca bolile: să înlătur tot ce nu e curat în corpul și spiritul meu, și să le purific.

Cu începere din acea clipă, tyanianul a înlăturat orice regim alimentar impur, care ar fi putut să-i întunece lumina inteligenței și să-i amortească sensibilitatea. Renunțând la carnea de animal ucis, el nu s-a mai hrănit decât cu legume și fructe. Cât despre vin, fără să-l înlătore cu totul, el socotea că acesta dăunează subtilului echilibru și seninătății unei rațiuni lucide; de atunci, apa a devenit pentru el băutura obișnuită. Refuzând, în semn de respect față de tot ce are viață și suflare, să folosească pielea ca încălțăminte și să se îmbrace cu haine făcute din lână sau din piele de animale,

Apollonios considera că e o onoare de a merge în picioarele goale și de a purta numai veșminte de în. Pentru a-l imita pe Pitagora, care nu acorda nicio importanță înfățișării și gustului de măreție, Apollonios a lăsat să-i crească în voie atât barba, cât și părul, fără să fi întrebuințat vreodată foarfeca. În sfârșit, pentru a nu se despărți niciodată de maestrul său, el și-a făcut lege din obiceiul de a locui și a trăi sub același acoperiș cu zeii.

Primul dintre templele în care a vrut să locuiască a fost un sanctuar consacrat divinului Asclepios (Esculap), din apropierea orașului Aigai. Vestea despre cei vindecați de acest zeu atrăgea o mare mulțime de bolnavi în acest loc. După ce erau purificați prin rugăciuni și spălări rituale ale corpului, ei erau conduși într-un dormitor sfințit. Aici, în atmosfera de liniște cucernică, adormeau așteptând să le apară în vis zeul, ca să le spună ce tratament să urmeze și ce ritual religios să îndeplinească în schimbul vindecării făgăduite. Și toate acestea se întâmplau foarte des.

Fără îndoială că venind în contact cu tehnicile de vindecare practicate de preoții lui Asclepios, care vedeau în fiecare zi șiruri nesfârșite de bolnavi atinși de tot felul de boli, Apollonios a învățat arta vindecării pe care a practicat-o atât de strălucit mai târziu. În schimb, slujitorii divinului vindecător au profitat de prezența, în mijlocul lor, a acestui renumit taumaturg pentru a spori prestigiul sacru al terapiei pe care o foloseau și a mări numărul pelerinilor care veneau să fie consultați. Asclepios însuși ar fi spus într-o zi unui preot nu doar că ar fi fericit dacă Apollonios ar asista la ședințele lui de vindecare, ci și că privea cu ochi buni pacienții pe care îi prezenta acest favorit al zeilor. De asemenea, din toate părțile veneau la Aigai mulțimi de oameni pentru a beneficia de cunoștințele și sprijinul acestui adolescent.

Se spune că, într-o zi, un tânăr asirian a venit să fie consultat de Asclepios. El suferea de hidropizie. Dar, în loc să înlăture, printr-un regim cu cât mai puține lichide, pătrunderea apei în corp, el se lăsa stăpânit de plăcerea unor mese bogate și a băuturilor. În zadar căuta, în somnul sacru, să-i apară zeul. Mântuitorul lui nu se grăbea să-i ușureze suferința, refuza să vină la el ca să-i indice, chiar și în somn, ce trebuie să facă pentru a scăpa de boală. Cum el se văita că Asclepios îl dăduse uitării, în cele din urmă zeul, înduioșându-se, i-a apărut:

– Consultă-l pe Apollonios și te vei simți bine!

Asirianul a ascultat sfatul și i-a spus lui Apollonios:

– Asclepios mi-a spus să te caut. Cum îmi poate fi de folos știința ta?

– Și ce dorești? Sănătate, fără îndoială.

– Într-adevăr, doresc sănătate, dar Asclepios nici nu a vrut să audă de așa ceva.

– Tu vrei sănătate, spuse Apollonios; aceasta depinde de tine, și zeul o dă celor care o doresc și fac ceva pentru a o căpăta. Dar tu faci tot ce poți ca să-ți agravezi boala; îți îndopi măruntaiele pline de lichide și bolnave din pricina meselor bogate cu mâncare succulentă și nu-ți dai seama că nu faci altceva decât să înmoi noroiul în apă.

Asirianul, trăgând învățăminte din clara și înțeleaptă lecție a lui Apollonios, s-a grăbit să urmeze un regim sănătos care să-l ajute în schimbarea felului de viață.

Altă dată, se zice, tyanianul a văzut altarul lui Asclepios șiroind de sânge proaspăt. Peste tot în jur, zăceau înjunghiați boi din Egipt și porci grași, gata de a fi jupuiți și tăiați în bucăți. În apropierea altarului, două vase de aur minunate făceau să țâșnească sclipiri ale pietrelor prețioase cu care erau împodobite. Mirat de acest fast exagerat, Apollonios l-a întrebat pe mai-marele sacrificatorilor:

– Ce înseamnă aceste ofrande bogate și aceste sacrificii fastuoase?

– Ofrandele, răspuse acesta, sunt oferite de un bogătaș din Cilicia, un om dintre cei mai avuți de acolo. El nu aduce aceste sacrificii drept mulțumire că i s-ar fi împlinit vreo dorință, ci pentru că și-a pierdut un ochi și îl imploră pe zeu să-l ajute să și-l recapete.

– Preotule, îi spuse Apollonios, după ce, potrivit obiceiului său, și-a lăsat privirea în jos și a rămas tăcut o clipă, ai grijă să nu-l mai primești pe omul acesta în templu! Este un nelegiuit care, din pricina crimelor pe care le-a săvârșit, și-a atras răul de care se plânge; este un vinovat ce caută să se pună la adăpost de pedepsele pe care le merită și care aduce sacrificii în speranța nesăbuită de a nu plăti pentru ticăloșiile făcute.

Asclepios însuși a întărit adevărul spuselor celui care căpătase din partea zeilor privilegiul de a citi, ca într-o carte deschisă, în ascunzișurile cele mai adânci ale conștiinței. În noaptea următoare, preotului care conducea sacrificiile i-a apărut în vis Asclepios, care i-a spus: „Du-te și spune-i acestui om să părăsească templul și să-și ia toate darurile de acolo, căci nu merită să-și păstreze nici măcar ochiul bun!”.

De îndată ce s-a trezit, preotul a fost curios să afle situația acelui om. A aflat că acesta se însurase cu o femeie care avea din prima căsătorie o fată foarte frumoasă. Cucerit de frumusețea fetei, bogatul cilician a întreținut cu ea legături necuviincioase, fără ca soția să bănuiască ceva. Dar într-o zi, femeia i-a surprins pe amândoi îmbrățișați și, cuprinsă de o gelozie cumplită, a luat o agrafă și i-a scos ochii fetei și un ochi soțului.

Toate aceste întâmplări minunate, pe care oamenii le-au aflat unii de la alții, i-au atras lui Apollonios un bun renume, ce s-a răspândit până mult departe.